

Bütçe açığı Eylül'de yeniden yükselişe geçti

15 Ekim 2020

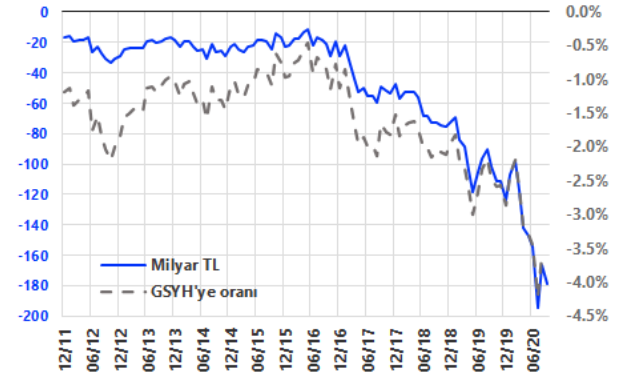
Güçlü Ağustos sonuçlarının ardından, bütçe açığı Eylül'de yeniden yükselişe geçti. 2019'un Eylül ayında 17,7 milyar TL açık veren merkezi bütçe, 2020'nin aynı ayında 29,7 milyar TL açık verirken, geçen seneki 5,5 milyar TL'lik faiz dışı açık da 13,5 milyar TL faiz dışı açığa dönüştü. Ocak-Eylül döneminde ise 140,6 milyar TL bütçe açığı ve 32,8 milyar TL faiz dışı açığa ulaşılırken, bu sonuçlar geçen sene aynı dönemde 85,8 milyar TL bütçe açığı ve 4,3 milyar TL faiz dışı açık olarak şekillenmişti. 12 aylık birikimli bütçe açığı 165.5 milyar TL'den 178.5 milyar TL'ye yükselirken, faiz dışı açık da 44,3 milyar TL'den 52,2 milyar TL'ye yükseldi. Bu arada, IMF tanımlı faiz-dışı açık (12 ay birikimli) ise 126 milyar TL'den 135 milyar TL'ye yükseldi.

Faiz-dışı harcamalardaki yükselişe karşın, vergi gelirlerinde devam eden ciddi artış eğilimi, bütçe açığını sınırladı. Kredi teşvikleriyle canlanan iç talebin, vergi gelirlerindeki %16'lık yıllık reel artışla, bütçe performansını doğrudan etkilediğini söyleyebiliriz (Ağustos'ta %32, Temmuz'da %17'lik bir artış vardı). Yıllık reel artış oranının otomotivden alınan ÖTV gelirlerinde %276, dayanıklı mallardan (beyaz eşya) alınan ÖTV gelirlerinde de %87 gibi yüksek seviyelere ulaştığı görülüyor. Özellikle bu kalemlerin desteğiyle, iç tüketimden alınan vergilerin (mal ve hizmetlerden alınan KDV ve ÖTV) yıllık artış hızı (3 ay hareketli ortalama) %40'a yaklaştı. Bunlar dışında da, gene iç talepteki canlılıkla ilişkili olarak, ithalattan alınan KDV ve işlem vergilerinin (toplulaştırılmış) tahsilatlarında da geçen yıla göre %41 ve %44'lük artışlar var.

Öte yandan, faiz-dışı harcamalarda da kayda değer bir artış olduğu görülüyor. Spesifik olarak ifade edersek, mal ve hizmet alımlarının geçen yıldan bu yıla 5,1 milyar TL'den 7,6 milyar TL'ye yükseldiğini görüyoruz, ki bu da kabaca %34'lük reel artışa işaret ediyor. Bu artışın da ana kaynağının %48'lik yıllık artışla savunma kaynaklı harcamalar olduğunu söyleyebiliriz. Sosyal güvenlik kuruluşlarına transferler ve yatırım harcamalarının da (sermaye giderleri + sermaye transferleri) reel olarak yıllık %22 ve %50 arttığını görüyoruz.

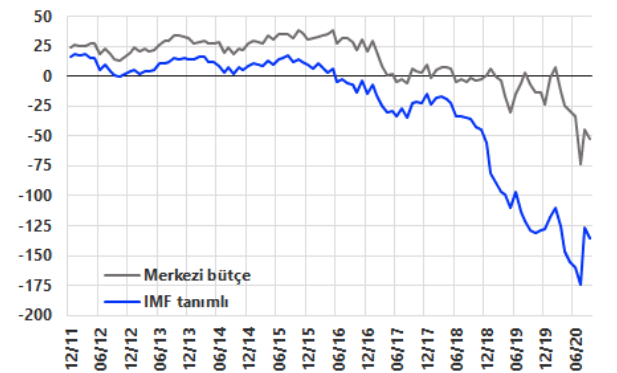
Hükümet sene sonunda bütçe açığı/GSYH oranını %5,0'in hafif altında öngörüyor. Hatırlanacağı gibi, hükümet geçtiğimiz günlerde açıkladığı yeni ekonomi programında, sene sonu bütçe açığı tahminini 139 milyar TL'den (GSYH'nin %2,8'i) 239 milyar TL'ye (GSYH'nin %4,9'u), 0,1 milyar TL'lik faiz dışı fazla tahminini de, 102 milyar TL faiz dışı açığa (GSYH'nin %2,1'i) revize etmişti. Hükümetin manşet gelir ve gider projeksiyonlarını da aşağıdaki tabloda görebilirsiniz. Önümüzdeki aylarda, kredilerdeki potansiyel yavaşlamaya bağlı olarak vergi gelirlerindeki iyileşme yavaşlayabilir ve salgına bağlı harcamalardaki artış da sürebilir. Buna karşın, hükümetin 2020 yılı için yeni projeksiyonlarını tutarlı buluyoruz. Hatırlanacağı gibi, biz de geçen ay, sene sonu bütçe açığı/GSYH tahminimizi %4,7-4,8 olarak açıklamıştık.

Grafik 1: Bütçe Dengesi (12 aylık, milyar TL)

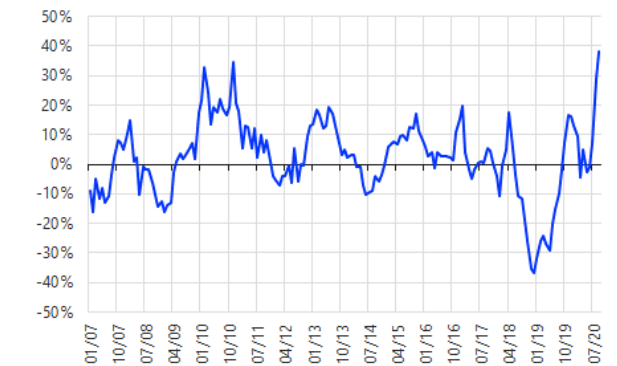
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Gedik Yatırım

Grafik 2: Faiz Dışı denge (12 aylık, milyar TL)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Gedik Yatırım

Grafik 3: Tüketim vergilerinde yıllık değişim *

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Gedik Yatırım

* 3 aylık hareketli ortalama

Serkan Gönençler
Ekonomist

serkan.gonencler@gedik.com

+90 212 385 42 38

TABLO 1: Merkezi Hükümet Bütçesi (Milyar TL); Eylül 2020

	Eylül				Ocak-Eylül				12 aylık toplam
	2020	2019	nom. değ	reel değ	2020	2019	nom. değ	reel. değ	
Gelirler	78.9	63.1	25.1%	11.9%	729.4	653.8	11.6%	-0.2%	951.4
Vergi Gelirleri	68.3	52.6	29.9%	16.2%	578.7	485.3	19.3%	6.6%	766.8
Doğrudan Vergiler	13.4	14.2	-5.5%	-15.5%	203.7	185.9	9.6%	-2.0%	274.9
Gelir vergisi	12.3	12.8	-4.3%	-14.3%	109.9	116.9	-6.0%	-16.0%	155.6
Kurumlar vergisi	0.4	0.7	-41.7%	-47.9%	78.6	55.4	41.8%	26.8%	102.0
Mülkiyet üzerinden alınan vergiler	0.7	0.7	8.7%	-2.8%	15.2	13.5	12.2%	0.4%	17.3
Dolaylı Vergiler	66.8	45.7	46.2%	30.9%	450.2	351.7	28.0%	14.4%	589.5
KDV	7.7	5.8	33.6%	19.6%	44.2	41.2	7.1%	-4.2%	58.4
ÖTV	20.1	15.5	30.0%	16.4%	142.8	106.4	34.3%	20.1%	183.6
akaryakıttan alınan otomotivden alınan	6.7	6.0	11.7%	0.0%	50.6	45.1	12.2%	0.3%	66.5
İthalatın alınan KDV	5.3	1.3	320.5%	276.3%	25.2	7.2	248.7%	211.8%	31.8
Gümrük vergisi	15.7	10.0	57.1%	40.6%	106.4	89.0	19.5%	6.9%	142.2
Diğer (işlem vergileri)	2.7	1.7	61.1%	44.1%	18.4	12.5	47.4%	31.8%	23.3
Vergi-dışı Gelirler	8.6	5.5	55.9%	39.5%	62.6	50.3	24.5%	11.3%	83.7
Genel bütçe	10.6	10.5	1.0%	-9.6%	150.7	168.5	-10.6%	-20.0%	184.7
Özel bütçeli idareler & düzenleyici ku	8.6	8.4	2.3%	-8.5%	130.5	148.6	-12.2%	-21.5%	156.9
	2.0	2.1	-3.8%	-13.9%	20.2	19.9	1.8%	-9.0%	27.8
Harcamalar	108.6	80.8	34.4%	20.2%	870.0	739.6	17.6%	5.2%	1,129.9
Faiz harcamaları	16.2	12.2	33.3%	19.3%	107.8	81.5	32.3%	18.3%	126.3
Faiz-dışı harcamalar	92.4	68.7	34.5%	20.4%	762.2	658.1	15.8%	3.5%	1,003.6
Personel ve prim ödemeleri	29.8	25.1	18.6%	6.1%	256.8	221.1	16.1%	3.8%	328.6
Mal ve hizmet alımları	7.6	5.1	49.9%	34.1%	55.0	50.7	8.4%	-3.1%	88.4
Cari transferler	44.6	32.4	37.8%	23.3%	373.3	306.1	21.9%	9.0%	467.4
SGK'ya transferler	21.1	15.5	36.1%	21.8%	199.5	160.3	24.4%	11.3%	242.1
Yatırımlar (Sermaye harcamaları)	7.5	4.5	68.0%	50.3%	56.9	62.0	-8.3%	-18.0%	91.7
Diğer (Borç verme)	2.9	1.6	76.8%	58.2%	20.3	18.2	11.2%	-0.6%	27.5
BÜTÇE DENGESİ	-29.7	-17.7	n.m.	n.m.	-140.6	-85.8	n.m.	n.m.	-178.5
FAİZ DIŞI DENGE	-13.5	-5.6	n.m.	n.m.	-32.8	-4.3	n.m.	n.m.	-52.2
Faiz Dışı Denge (IMF tanımlı)	-16.0	-7.3			-110.1	-103.0			-135.1

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı

TABLO 1: Yeni Ekonomi Programında Merkezi Bütçe Hedefleri (Milyar TL)

	2019 Gerçek.	2020 Orijinal	2020 Revize	2021	2022	2023	Yıllık Değişim		
							2020	2021	2022
Gelirler	875.3	956.6	973.1	1101.1	1207.5	1326.1	13.2%	9.7%	9.8%
Vergi gelirleri	673.9	784.6	790.7	922.7	1,020.3	1,121.7	16.7%	10.6%	9.9%
Vergi-dışı gelirler	201.4	172.0	182.4	178.4	187.2	204.4	-2.2%	4.9%	9.2%
Harcamalar	1,000.0	1,095.4	1,212.3	1,346.1	1,456.0	1,573.4	11.0%	8.2%	8.1%
Faiz harcamaları	99.9	138.9	137.4	179.5	204.6	218.1	30.6%	14.0%	6.6%
Faiz-dışı harcamalar	900.1	956.5	1,074.9	1,166.6	1,251.4	1,355.3	8.5%	7.3%	8.3%
Bütçe Dengesi	-124.7	-138.8	-239.2	-245	-248.5	-247.3			
Faiz Dışı Denge	-24.8	0.1	-101.8	-65.5	-43.9	-29.2			
IMF Tanımlı Faiz Dışı Denge	-130.5	-65.5	-179.1	-123.9	-93.6	-80.2			
GSYH'ye oranı:									
Bütçe Dengesi	-2.9%	-2.8%	-4.9%	-4.3%	-3.9%	-3.5%			
Faiz Dışı Denge	-0.6%	0.0%	-2.1%	-1.2%	-0.7%	-0.4%			
IMF Tanımlı Faiz Dışı Denge	-3.0%	-1.3%	-3.7%	-2.2%	-1.5%	-1.1%			

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı

YASAL UYARI

Burada yer alan bilgiler Gedik Yatırım Menkul Değerler A.Ş. tarafından genel bilgilendirme amacı ile hazırlanmıştır. Yatırım Danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak Yatırım Danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Herhangi bir yatırım aracının alım-satım önerisi ya da getiri vaadi olarak yorumlanmamalıdır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Burada yer alan fiyatlar, veriler ve bilgilerin tam ve doğru olduğu garanti edilemez; içerik, haber verilmeksizin değiştirilebilir. Tüm veriler, Gedik Yatırım Menkul Değerler A.Ş. tarafından güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan alınmıştır. Bu kaynakların kullanılması nedeni ile ortaya çıkabilecek hatalardan Gedik Yatırım Menkul Değerler A.Ş. sorumlu değildir.